

Želva mořská

Nemá zuby

„Karety obrovské tráví 99 % času ve vodě, přičemž pod hladinou vydrží průměrně klidně hodinu i déle. Ale mohou pod vodou vydržet i několik hodin zejména v noci, když spí, a to díky zpomalení tepové frekvence. Spánek trvá cca 5 až 6 hodin, mají své podvodní příbytky, kde se v noci zdržují, jsou pod převisy skal či korálů, kde nejsou velké proudy a kde mohou klidně odpočívat. Karety obrovské se živí řasami, málokdo ale ví, že želvy nemají zuby, jen ostré čelisti.“

Želvy mají neukončený růst, což znamená, že rostou celý život, jen se jejich růst zpomaluje.

Krunýř

„Krunýř želvě slouží na obranu, suchozemské želvy se do něho umí zatáhnout, mořské želvy ne, protože ho mají redukovány, aby nebyl velký a těžký a mohly lépe plavat a uniknout tak před predátorem. V současnosti žijící zástupce mořských želv řadíme do dvou čeledí – Dermochelyiidae s pouze jedním zástupcem, kožatka velkou, a Cheloniidae se šesti druhy, pro něž jsou charakteristické keratinové pláty pokrývající dobře vyvinutý kostěný krunýř. Naproti tomu kožatka velká má krunýř tvořený tenkou pevnou vrstvou elastické kůže, která je vyztužena tisíci malými kostěnými plátěčky.“

Želvy plují rychlostí 5-35km za hodinu, na pláži se ale pohybují velmi pomalu.

Ohrožení

„Ačkoli se dožívají 80 až 100 let, je všech sedm druhů mořských želv ohroženo vyhynutím. Největší nebezpečí v současné době představují rybářské sítě. Mnohde lidé stále kradou vajíčka z pláží na potravu, i když je to ilegální stejně jako zabíjet želvy na maso. Někde dokonce z krunýřů vyrábí suvenýry. Malé právě vylihlé želvy zavírají do bazének, místo aby je pustili do moře. Zde jim zakrní svaly, nemohou plavat, nevyvinou se jim dostatečně plíce a hlavně ztratí instinkt, kam se v dospělosti za 20 až 30 let vrátit naklást vejce. Pokud chcete navštívit želví centrum, podívejte se nejdříve na internet na fotky a nechoďte tam, kde drží malé želvy v bazénech. Podívejte se také na minutové video Bazény nejsou ochrana na YouTube, které jsme k tomuto tématu vytvořili s Danem Bártou.“

Dnes se tvrdí, že z 1000 vajec do dospělosti přežije jedna želva.

Přátelé, chvátám, chvátám do moře!

„Ty knedlíky mi připomínají vajíčka karety obrovské,“ říká při obědě malý Péťa v legendární komedii Pelíšky. „Koho?“ ptá se Jindřiška, načež jí Jiří Kodet alias otec Kraus společně s Péťou odvěti: Mořské želvy! Specialistka na želvy Hana Svobodová toto srovnání potvrzuje s tím, že po vylíhnutí z vajíčka chvátá malá želvička ihned na širé moře...

Text: Bára Veverková
Foto: Profimedia.cz

Želvy se páří v moři u pláží, kde se kdysi (cca před minimálně 20 lety) samy vylíhly, přičemž samice nese na »zádech« samce a musí se vynořovat, aby se mohla nadechnout. „Je to velmi těžké a trvá to několik hodin, často se stává, že se jiný samec pokouší samce z krunýře samice shodit, aby se s ní spá-

řil on. To se pak někdy dokonce samice utopí, protože více samců je příliš těžkých, než aby se mohla vynořit a nadechnout.“

Ztracená léta

Cca 10 až 14 dní po páření pak samice chodí klást vajíčka večer nebo během noci na pláž, vyhrabe cca 1 m hlubokou jámu, do ní naklade přibližně 100 va-

jec, zahrabe je a vrací se do moře – dál se o vejce ani později o mláďata nestará. „Vejce jsou velká jako pingpongový míček, kulatá, kožovitá, takže nemají tvrdou skořápku jako vejce slepičí,“ říká Hana Svo-

bodová. Po 8 až 10 týdnech se mláďata líhnou. Musí počkat, až se vylíhnou i ostatní, protože potřebují šplhat současně (vypadá to jako výtah), jinak by se nikdy po jednom z hluboké jámy nedostala. „Pak se snaží dostat co nejrychleji do moře a pryč od pobřeží, protože tam je více predá-

torů než na volném moři. Na první dny mají v těle dostatek energie ze žloutkového vaku, takže se nemusí při cestě na širé moře zdržovat krmením. Následně nikdo neví, co dalších 20 až 30 let želvy dělají, jen někde plavou, žerou a rostou, říká se tomu ztracená léta, než jsou pak už pohlavně dospělé a při-

plouvají se pářit zpět do míst, kde se vylíhly,“ dodává Svobodová s tím, že samci už nikdy v životě na pláž nevylezají, běží po ní jen z hnízda do moře, když se vylíhnou.

Hej, Bournáku, kolik je ti let?

150 let, a stále mladík.

Hana Svobodová

Od svých 6 let má doma želvičku, studovala na PřF UK a o želvách psala bakalářskou i magisterskou práci. Od roku 2010 působí v Indonésii, kde s místními založila organizaci na ochranu mořských želv, a od roku 2017 existuje i česká organizace Chráníme mořské želvy, kterou vede. Více se dozvíte na: www.morskezelvy.cz.